

UITBREIDING WOONHUIS/KANTOOR KERKLAAN 5/7 ROZENDAAL

toetsing aan de natuurwetgeving

1 december 2009

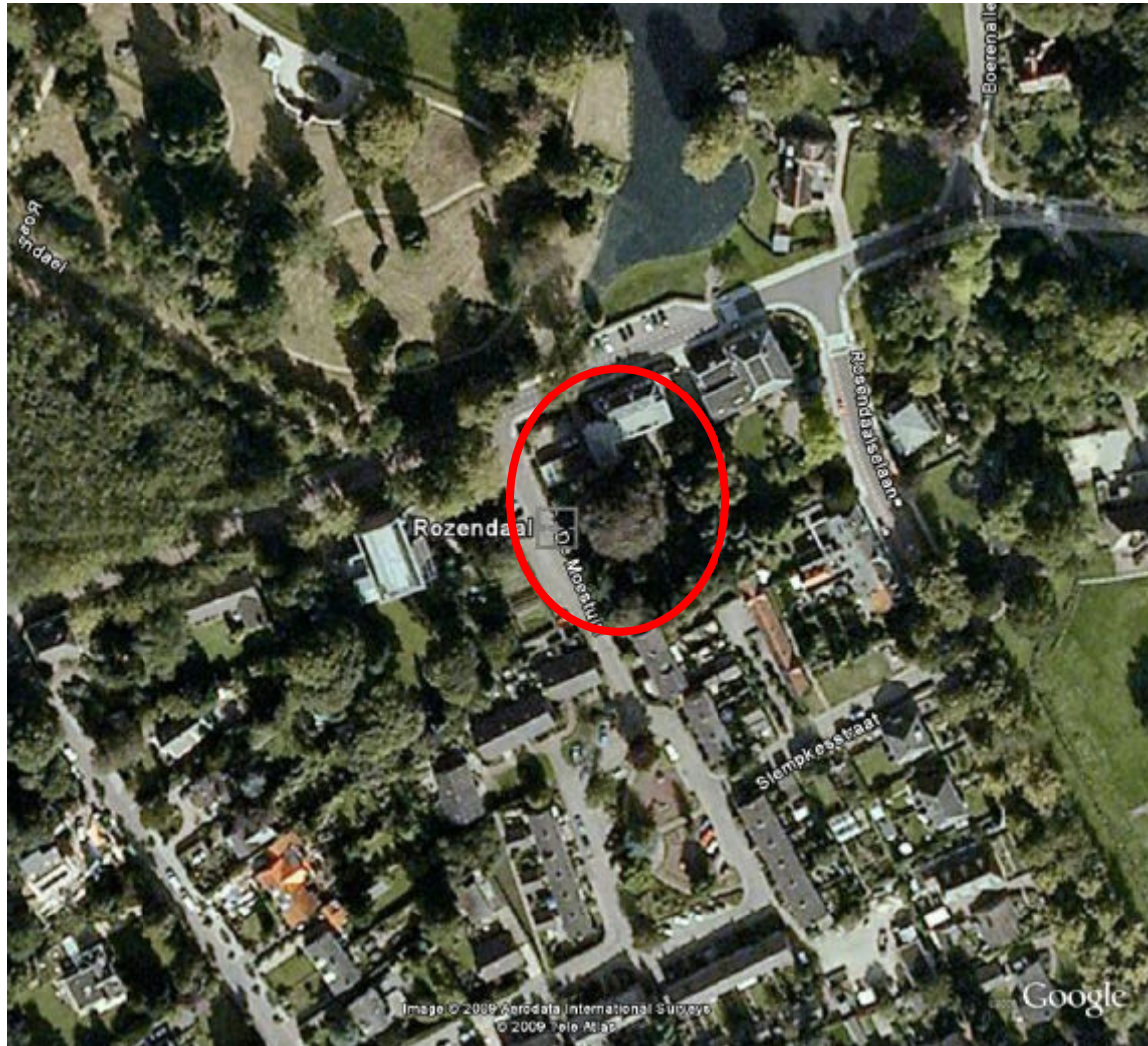
- tekst	dr. A.J.M. Schenkeveld
- productie	bureau Schenkeveld Vistraat 1, 4101 AC Culemborg Telefoon: 0345- 534245, Fax: 0345-534028 Email: schenkeveldbureau@planet.nl
- opdrachtgever	dhr. A.J.M. Ebus van Steenbok Consultancy, Rozendaal
- contactpersoon	ir. Geert van Veersen van Van Veersen Architectuur, Velp

Inleiding

Er bestaat het plan een overdekt zwembad op te richten op het perceel aan de Kerklaan 5/7 te Rozendaal.

Het initiatief zal een planologische procedure moeten doorlopen. In een dergelijke procedure wordt een zogenaamde natuurtoets gevraagd.

Deze notitie moet dienen om te bepalen of er vanuit het oogpunt van natuurbescherming juridische en/of planologische belemmeringen voor de uitvoering van het plan zijn.

figuur 1: ligging percelen Kerklaan 5/7 te Rozendaal (rood omcirkeld)

Het plangebied bestaat uit de percelen met de kadastrale nummers 1724 en 1726 op de hoek van de Kerklaan en de Moestuyn met een oppervlakte van ca. 25 are. Hierop staan nu een oud gebouw met 2 wooneenheden onder 1 kap en 2 geschakelde bijgebouwen, die fungeren als (bij)keuken en garage. De oost- en zuidrand van het perceel hebben een bosachtig karakter. In het centrum van de tuin staat een kolossale bruine beuk.

Het plangebied grenst bijna direct aan het park Rosendaal onderdeel van het Natura 2000 gebied Veluwe. Het onderzoeksgebied betreft dus niet alleen het betreffende bouwperceel maar ook het park aan de overkant van de straat.

Gebiedsbescherming

Sedert de Natuurschoonwet 1928 zijn gebieden aangewezen ter bescherming van de daar aanwezige natuur. Recentelijk zijn als uitvloeisel van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn zogenaamde Speciale Beschermingszones (SBZ) onderscheiden. Deze gebieden vormen samen het Nederlandse deel van Natura 2000, het Europese netwerk van natuurgebieden. De Europese richtlijnen bepalen dat van elk project of plan dat niet direct verband houdt of nodig is voor het beheer van een SBZ, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor zo'n gebied

een 'passende' beoordeling moet worden gemaakt rekening houdend met de instandhoudingsdoelstelling van het hele gebied. Het is de gewoonte om voorafgaand aan deze uitgebreide beoordeling te onderzoeken of er met betrekking tot het initiatief überhaupt broed- en wintervogels, andere planten-, diersoorten en habitattypen, waarvoor de SBZ is bedoeld in het geding zijn. Dit verslag is de weergave van een dergelijk verkennend onderzoek ook wel quick scan of voortoets genoemd. Een dergelijke voortoets wordt ook uitgevoerd voor projecten, die buiten de eigenlijke begrenzing liggen, maar wier effecten zich mogelijk wel doen gelden op de verderop gelegen natuurwaarden ('externe werking').

N.b. De Europese richtlijnen en de bescherming van de speciale beschermingszones zijn opgenomen in de nieuwe Natuurbeschermingswet. Deze is sedert oktober 2005 van kracht. Plannen, die van invloed zijn op de natuurlijke gesteldheid van een beschermd natuurmonument zijn vergunningplichtig. Ook de oude beschermde gebieden vallen onder dit nieuwe regiem.

Soortbescherming

De Flora- en faunawet regelt sedert 2002 de bescherming van een groot aantal planten- en diersoorten. Voor handelingen die strijdig zijn met de verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving moet ontheffing worden aangevraagd. Bij het aanvragen van een ontheffing moet de initiatiefnemer kunnen aantonen dat het maatschappelijk belang van de ingreep opweegt tegen de verwachte schade. Er worden 3 categorieën van bescherming (en daarmee toetsingskader) onderscheiden: streng beschermd – beschermd - algemeen. Om ontheffing te krijgen in het geval van streng beschermde soorten zal de initiatiefnemer moeten aantonen dat er geen alternatief is en er sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang.

Verder is het aanbevelingswaardig om voorafgaand aan de kap-, sloop- en bouwactiviteiten de beschermde soorten, die het plangebied als (deel)habitat gebruiken te inventariseren en bij gebleken schade en overtreding van de verbodsbepalingen van de Flora en faunawet (F&f-wet) hiervoor ontheffing aan te vragen. Bij ruimtelijke ingrepen geldt sedert maart 2005 voor algemene beschermde soorten (categorie 1) een vrijstelling.

In deze notitie wordt onderzocht in hoeverre de kap van de aanwezige bomen, de sloop van de bestaande garage, het bouwrijp maken en de nieuwbouw op het betreffend perceel in strijd zijn met de bepalingen van de Flora- en faunawet en de nieuwe Natuurbeschermingswet en of er dientengevolge ontheffing of vergunning moet worden aangevraagd. Tenslotte wordt er aandacht geschonken aan de effecten van de ingreep op de monumentale bruine beuk in het centrum van de tuin.

Methode

Op 10 november 2009 is het terrein bezocht om alle beschermde planten en dieren, die het plangebied en directe omgeving bewonen en gebruiken te inventariseren. Daarnaast is in de literatuur en de diverse provinciale beleidsplannen en achtergronddocumenten gezocht naar gegevens over de verspreiding van (beschermde) natuurgebieden en bijzondere (en beschermde) planten- en diersoorten in de omgeving.

Gebiedsbeschrijving

Het plangebied ligt op de stuwwal van Arnhem. De stuwwal bestaat uit door het landijs in het Saalien schuin gezette grofzandige rivierafzettingen, opgestuwd vanuit het zuidoosten. De lagen liggen dakpansgewijs over elkaar heen. Het plangebied zelf ligt in een smeltwatergeul, die ongeveer samenvalt met het dal van de Rosendaalse Beek.

De terreinhoogte loopt af in zuidoostelijke richting van 40 m +NAP aan de Kerklaan tot ca. 36 m +NAP in de zuidoostelijke hoek van de tuin. De bovengrond bestaat uit grindrijk zand. Het grondwaterniveau ligt ter plekke van het plangebied op 20 m +NAP (> 15 m -mv).

De stuwwalrand tussen Arnhem en Dieren is al vroeg in landbouwkundig gebruik genomen. Op de topografische kaarten uit de negentiende eeuw is het perceel opgedeeld en in gebruik als moestuin bij 3 verschillende woningen. Op de luchtfoto uit 1944 is het perceel nog steeds opgedeeld in drieën. Alleen het deel tussen oude woning en tuinmuur is dan in gebruik als siertuin. Hierin staat ook de rode beuk, waarvan de kroonprojectie overigens op dat moment niet groter is dan 10 m.

Het plangebied bestaat uit 2 percelen, waarop 1 bouwvlak met 2 woningen onder 1 kap. De afgelopen decennia is er sprake geweest van samenvoeging en splitsing van kadastrale eenheden. De oude muur in de achtertuin getuigt hier van. Het perceel 1726 met de woning op Kerklaan 5 heeft een lange achtertuin. De tuin heeft met name achterin een bosachtig karakter met douglasspar en taxus. In het midden domineert de monumentale beuk met een diameter van 1,2 m en een kroonprojectie van 20 m. De westzijde van de tuin is van de straat (Moestuin) afgeschermd middels een hoge taxushaag.

Monumentale bruine beuk en achtergevel

westzijde met taxushaag

Gebiedsbescherming

Het dichtstbijzijnde beschermde natuurgebied ligt op 10 m en betreft het landgoed Rosendaal, een kasteel met sprengbeek, vijver, tuin en parkbos, onderdeel van het Natura 2000-gebied Veluwe¹. Van alle habitattypen en soorten waarvoor de Veluwe als Natura 2000-gebied is aangewezen zijn hier vooral de aan beken en parkbos gebonden waarden van belang. Dit zijn:

- H3260 submontane en laaglandrivieren met vegetaties behorend tot het Ranunculion fluitantis of Callitrichio-Batrachion
- H9120 Zuurminnende Atlantische beukenbossen met ondergroei van Hulst (Ilex) of soms Taxus (Quercion robur-petraea of Ilici fagion)
- H91E0* Alluviale bossen met Zwarte els (Alnus glutinosa) en Es (Fraxinus excelsior) (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)
- A229 IJsvogel
- A236 Zwarte specht
- H1096 Beekprik
- H1163 Rivierdonderpad
- H1318 Meervleermuis
- H1166 Kamsalamander
- H1831 Drijvende waterweegbree

* prioritair habitatype of soort

Het landgoed Rosendaal is ook onderdeel van de ecologische hoofdstructuur van Nederland (EHS) en wel als de legenda-eenheid "bestaande natuur". In het gebiedsplan natuur en landschap (2006) zijn voor de beek, de vijvers en het direct aangrenzend bos (13,6 ha) de volgende natuurdoelen geformuleerd: arm droog bos, beek, heischraal grasland en plas.

Beschermde soorten

Flora

De tuin wordt tamelijk extensief beheerd. Deze bestaat uit gazon, border, bosstrook, terras en oude tuinmuur.

In het gazon groeien 2 opvallende soorten, t.w. Bosveldkers en Ruwe smele. Beide soorten wijzen op natte, tamelijk voedselrijke, zandige, humusrijke en beschaduwde omstandigheden.

De border was onkruidvrij. Wilde planten ontbreken.

De bomen en struiken van de bosstrook aan de zuidrand zijn Douglasspar, Ruwe berk, Taxus, Hulst, Gewone braam, Gewone vlier. Deze hebben zich ten dele spontaan gevestigd. De bomen zijn middeloud (35 jaar). De habitus is slecht (enigszins geknikte stam, takbreuk). In de kruidlaag groeien o.a. Klimop, Muursla, Akkerkool, Robertskruid, Zevenblad. Hun voorkomen wijst op tamelijk voedselrijke, gestoorde omstandigheden.

Op de tuinmuur staat veel Vrouwtjesvaren.

¹ www.minlnv.nl

Het vegetatietype van de bosstrook vertoont overeenkomsten met het habitatype H9120: Zuurminnende Atlantische beukenbossen met ondergroei van Hulst (Ilex) of soms Taxus. De strook herbergt echter veel storingsindicatoren, terwijl kritische kensoorten ontbreken.

Border met Leliegras (*Liriope muscari*)

bosstrook met Ruwe berk, Douglas, Klimop, Taxus, rododendron

De databank van FLORON is gevuld met gegevens, die zijn verzameld ten behoeve van de Atlas van de flora van Oost-Gelderland². In het betreffende kilometerhok 194-446 komen 4 beschermde en 3 bedreigde soorten voor³. Hieronder bevinden zich 3 strenger (categorie 2 en 3) beschermde soorten. Dit zijn Prachtklokje, Rapunzelklokje en Rietorchis. Deze groeien in het schraalgrasland en langs de vijver van landgoed Rosendaal.

De dichtstbijzijnde groeiplaatsen van Drijvende waterweegbree (H1831) zijn Valkenhuizen op ca. 2 km (waarneming uit 1986) en het Apeldoornsch kanaal net boven Dieren (waarneming na 1989) op ca. 10 km afstand.

Vogels

D.d. 15 februari 2008 werden in het plangebied de volgende beschermde vogelsoorten waargenomen: Kauw, Koolmees, Merel, Vink, Houtduif, Roodborst, Zwarte kraai, Boomklever.

Voor het betreffende kilometerhok 194-446 zijn bij SOVON 63 broedvogelsoorten bekend. Hiervan staan er 6 op de rode lijst van in Nederland bedreigde soorten. Dit zijn vermoedelijk Groene specht, Ransuil, Grauwe vliegenvanger, Huismus, Spotvogel en Matkop.

Van de nieuwe lijst (2009) met vogelsoorten waarvan de nesten het hele jaar door zijn beschermd zijn waarschijnlijk de volgende soorten in de omgeving van het plangebied aanwezig: Buizerd, Grote gele kwikstaart, Grauwe vliegenvanger, Groene specht, Grote bonte specht, IJsvogel, Kleine bonte specht, Koolmees, Pimpelmees, Spreeuw, Zwarte kraai, Zwarte mees, Zwarte roodstaart en Zwarte specht.

Beide richtlijnsoorten IJsvogel (A239) en Zwarte specht (A229) hebben een territorium op het landgoed Rosendaal in de onmiddellijke nabijheid van het plangebied.

De monumentale bruine beuk vertoont geen spechtengaten.

Zoogdieren

Er zijn in het plangebied en directe omgeving alleen sporen van Veldmuis en Mol waargenomen.

De vorstvrije ruimtes op het landgoed Rosendaal bieden winterverblijfplaats aan Watervleermuis, Franjestaart, Gewone grootoorvleermuis en Baardvleermuis. Verder zijn er in het betreffende kilometerhok in het verleden (1986-1997) zomerwaarnemingen van Watervleermuis, Meervleermuis, Bosvleermuis, Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis en Rosse vleermuis gedaan⁴. Vleermuizen zijn streng beschermd (categorie 3). Gewone dwergvleermuis en Meervleermuis zijn gebouwbewonend. De andere soorten verblijven in de zomer veelal in holtes van oude bomen zoals de Rode beuk. De vanaf de grond zichtbare holtes lijken echter te klein of zijn te geëxponeerd op wind

² Linde, B. te en L.-J. van den Berg, 2003: Atlas van de Flora van Oost-Gelderland; Stichting de Maandag, Ruurlo.

³ www.natuurloket.nl

⁴ Dijkstra, v. e.a., 1999: Vleermuizen in Gelderland; provincie Gelderland, Arnhem.

en regen. In de te slopen garage zijn geen sporen van vleermuizen (insectenresten, keutels, meststrepen) gevonden. De tuin wordt in de zomer druk bezocht door voedselzoekende vleermuizen. Het is niet bekend welke⁵.

In het verleden (voor 1997) is wel eens een foeragerend exemplaar Meervleermuis (H1318) boven de vijvers van Rosendaal gezien.

Das en Boommarter zijn allebei onregelmatige bezoeker van landgoed Rosendaal en streng beschermd (categorie 3). Alleen voor Boommarter is het plangebied bereikbaar.

Eekhoorn wordt regelmatig in het plangebied gezien en valt eveneens onder een strenger beschermingsregiem (categorie 2).

Amfibieën, reptielen en vissen

In het onderzoeksgebied, kilometerhok 194-446, komen 2 streng beschermde (categorie 3) reptielsoorten, t.w. Ringslang en Hazelworm⁶. Het plangebied en directe omgeving is voor beide soorten ongeschikt als habitat.

De dichtstbijzijnde recente waarnemingen van de richtlijnsoorten Kamsalamander (H1166), Beekprik (H1096) en Rivierdonderpad (H1163) zijn gedaan in respectievelijk de Koppenwaard (op 4 km), de Laagsoerensebeek (op 10 km) en de IJssel (op 3 km).

Ongewervelde dieren

In de omgeving van het plangebied, kilometerhok 194-446, komen voor zover bekend geen beschermde ongewervelde diersoorten voor⁷. De Europese rivierkreeft, die tot voor kort in de vijvers van het landgoed Rosendaal voorkwam is hier in de negentiger jaren van de vorige eeuw uitgestorven.

Conclusie

Het plangebied heeft voor zover met 1 veldbezoek in de winter is vast te stellen weinig natuurwaarde. Er komen enkele algemene (broed)vogels van parklandschap voor. De bosstrook, het gazon en de tuinmuur herbergen enkele spontaan gevestigde bos-, ruigte- en graslandplanten. Deze hebben echter nauwelijks floristische waarde en zijn niet beschermd. Verder wordt de tuin door vleermuizen als foerageergebied gebruikt.

Het aangrenzende landgoed Rosendaal is onderdeel van het grote en belangrijke natuurgebied van de Veluwe (Natura 2000). Het landgoed is vooral belangrijk voor aan oude bomen of stromend water gebonden soorten en habitattypen. Hiervan zal alleen Zwarte specht onregelmatig van het plangebied gebruik maken (als foerageergebied).

Initiatief

De ruimtelijke ingreep betreft de bouw van een zwembad en de verplaatsing van de garage (zie figuur 2).

⁵ Mondelinge mededeling Ad Ebus, huidige bewoner.

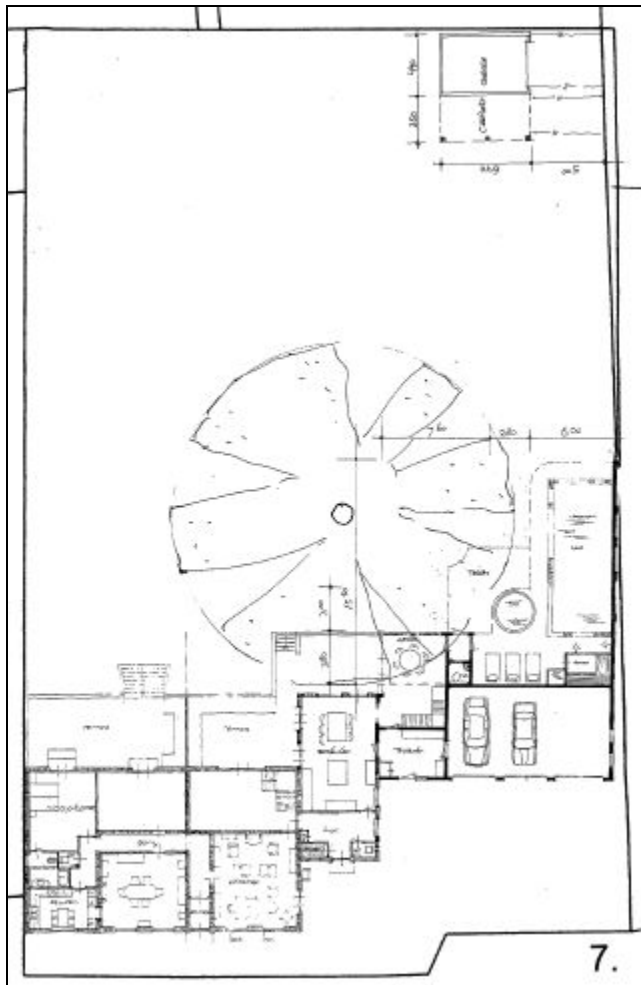
⁶ www.natuurloket.nl

⁷ <http://www.natuurloket.nl/> en

Swaay, C. v., 1998: Vlinders van de Rode lijst in Gelderland; de Vlinderstichting, Wageningen.

Reemer, M. en V.J. Kalkman, 1998: Sprinkhanen en krekels van de rode lijst in Gelderland; EIS-Nederland, Leiden.

Kalkman, V.J., R. Ketelaar en M. Reemer, 1998: Libellen van de rode lijst in Gelderland; EIS-Nederland, Leiden.

figuur 2: plattegrond met bouwplek nieuw zwembad, terras en garage ten opzichte van rode beuk

Het bebouwd oppervlak neemt toe met $6 \times 15,5 \text{ m}^2$ (overdekt zwembad) en $7,9 \times 11,4 \text{ m}^2$ (garage en carpoort) = ca. 6 % (van het perceel). De nieuwe garage en het zwembad bestaan uit 1 verdieping zonder zolder. De nokhoogte is 3,6 m. De oude garage krijgt wel een zolder. De nokhoogte is 6,8 m. In de oude situatie was deze slechts 3,4 m hoog.

De belangrijkste ecologische gevolgen van het initiatief hangen samen met de sloop van het huidige gebouw (1), het kappen en opruimen van een aantal bomen en struiken (2), het grondverzet (3), de nieuwbouw (4) de berging van het neerslagwater (5) en het gebruik (6).

- Ad 1) De huidige bebouwing wordt voor zover waarneembaar op dit moment door geen enkele (streng) beschermde diersoort bewoond.
- Ad 2) De te kappen bomen, 4 stuks, zijn Ruwe berk (1x), Douglasspar (2x) en Taxus herbergen geen nesten of andere verblijfplaatsen. In de taxushaag zat ter hoogte van de nieuwe garage wel een nest (van Merel).
Volgende de criteria die de gemeente Rozendal hanteert hoeft geen kapvergunning te worden aangevraagd. De diameter op 130 cm hoogte is kleiner dan 40 cm. Voor Taxus gelden strengere normen. Deze haalt echter niet de vereiste 20 cm (op 130 cm boven maaiveld).
- Ad 3) Ten behoeve van het zwembad moet ca. 200 m³ grond worden afgevoerd. Hierbij gaan geen verblijfplaatsen van beschermde dieren verloren.
- Ad 4) Tijdens de bouw treedt door lawaai, bouwlampen en uitstoot van vervuilende stoffen verstoring van de natuur in de omgeving op. De omvang hiervan is beperkt en reikt weliswaar zeker niet tot het park Rosendaal, een beschermd natuurgebied, maar heeft daar geen

invloed, omdat de kwalificerende habitattypen en soorten van dit deel van de Veluwe zoals de beekvegetatie, het parkbos, Zwarte specht en IJsvogel hier minder gevoelig voor zijn.

- N.b. IJsvogel is een verstoringgevoelige vogel. De ijsvogels van Park Rosendaal zijn een flinke recreatiedruk gewend. Deze nestelen op een rustige plek, ca. 700 m ten noorden van het plangebied langs de spreng, die de vijvers van water voorziet. Ook Zwarte specht mijdt drukte rond de nestplek. Deze broedt buiten het park, maar gebruikt de (drukke) omgeving wel om te foerageren.
- Ad 5) Het oude en nieuwe dakwater wordt middels een grintkoffer geïnfiltreerd. De grintkoffer wordt buiten het bereik van de wortels van de bruine beuk aangelegd.
- Ad 6) Het gebruik van de tuin verandert. Er zal minder getuinierd en meer gezond worden. Het zwemmen gebeurt indoor. Dit heeft dus geen directe gevolgen voor de wilde planten en dieren rond het huis en in de tuin. Aangenomen wordt dat het zwembad en de nieuwe garage geen toename van de verstoring betekenen. Het gebruik verandert, de intensiteit neemt niet toe.

Conclusie

Natuurwetgeving

De sloop van de oude garage en de nieuwbouw hebben geen ingrijpende ecologische gevolgen. Er zullen bij de werkzaamheden geen algemene verbodsbepalingen (artikel 8 t.m.13) van de Flora- en faunawet worden overtreden.

Als randvoorwaarde voor bovenstaande conclusie geldt wel dat bomen, struiken en haag buiten het broedseizoen (15 maart tot 15 juli) verwijderd worden. Als het kappen toch in deze periode gebeurt, moeten bomen en struiken afgezocht worden op eventueel gebruik.

Kapvergunning

In het hierboven staande is gesteld dat er voor de 4 te kappen bomen geen vergunning hoeft te worden aangevraagd. De bomen zijn nog te jong. De dikke bruine beuk is wel waardevol en staat dan ook op een gemeentelijke lijst van te behouden bomen. Ten behoeve van het behoud van deze monumentale boom zullen bij de bouw de volgende randvoorwaarden in acht worden genomen:

- binnen de kroonprojectie vinden geen grondwerkzaamheden dieper dan 20 cm plaats;
- binnen de kroonprojectie is tijdens de bouw zwaar materieel (druk > 1 kN/m²) niet toegestaan;
- binnen de kroonprojectie of stroomopwaarts daarvan (= in noordwestelijke richting) worden geen infiltratiemiddelen aangelegd.